

FY11: FYSIIKAN KOKONAISKUVA (Kertauskurssi): DERIVAATTA JA INTEGRAALIA I.

1. Tasaisesti kiihtyvän liikkeen ($a = \text{vakio}$) paikka s (matka) ajan t funktiona saadaan lausekkeesta

$$s(t) = v_0 t + \frac{1}{2} a t^2.$$

Nopeus on matkan derivaatta ajan suhteen; $v = \frac{ds}{dt}$ ja kiihtyvyys on nopeuden derivaatta ajan

suhteen; $a = \frac{dv}{dt}$.

- a) Osoita derivoimalla matka ajan suhteen, että tasaisesti kiihtyvässä liikkeessä loppunopeus $v = v_0 + at$.
- b) Osoita integroimalla ($v_0 \rightarrow v$) kiihtyvyyden määritelmästä saatu lauseke $dv = a dt$, että $v = v_0 + at$. Aika $t: 0 \rightarrow t$.

2. Autoa kiihdytetään muutaman sekunnin ajan tiellä niin, että sen paikka ajan funktiona on

$$x(t) = 0,2t^3 + 0,6t^2 + 0,4$$

missä x on paikka metreinä (m) ja t aika sekunteina (s).

- a) Määritä nopeus ja kiihtyvyys hetkellä t .
- b) Laske paikka, nopeus ja kiihtyvyys hetkellä $t = 3$ s.
- c) Laske keskimääräinen nopeus ja kiihtyvyys aikavälillä $t = 2 \dots 3$ s.
3. a) Funktio $s(t) = 1,5 \text{ m/s}^2 \cdot t^2$ esittää kappaleen paikkaa ajan funktiona. Määritä kappaleen nopeus hetkellä $t = 1,5$ s.
- b) Kappaleen nopeus riippuu ajasta yhtälön $v(t) = 0,04 \text{ m/s}^3 t^2$ mukaisesti. Kuinka pitkän matkan kappale on kulkenut ajassa $0 \dots 4,0$ s?

4. Suoraviivaisesti liikkuvan kappaleen paikka ajan funktiona eli rata on

$x(t) = 3,2 \text{ m} - 2,8 \text{ m/s} \cdot t + 1,9 \text{ m/s}^2 \cdot t^2$. Määritä kappaleen paikka x , nopeus v ja kiihtyvyys a hetkellä $t = 3,3$ s.

5. Kappaleen rata on $x(t) = -1,6 \text{ m/s}^2 \cdot t^2 + 1,7 \text{ m/s}^3 \cdot t^3$. Määritä kappaleen keskinopeus v_k ja a_k keskikihtyvyys aikavälillä $1,0 \text{ s} \dots 3,0 \text{ s}$.

6. Hiukkanen liikkuu pitkin x -akselia ja sen kiihtyvyys on $a(t) = 0,40 \text{ m/s}^3 \cdot t$.

Alkuhetkellä sen nopeus on $-1,6 \text{ m/s}$ ja paikka $2,7 \text{ m}$. Määritä hiukkasen nopeus v ja paikka x ajan t funktiona.

7. Harmonisen värähtelijän paikka ajan funktiona on $x(t) = A \cdot \sin 2\pi f \cdot t$. Värähtelijän amplitudi on $A = 16 \text{ cm}$ ja taajuus $f = 5,5 \text{ Hz}$. Määritä värähtelijän a) paikka b) nopeus c) kiihtyvyys hetkellä $t = 1,9 \text{ s}$.

Vastaukset:

1. a) $v = v_0 + at$ b) $v = v_0 + at$.
2. a) $\mathbf{v}(t) = 0,6t^2 + 1,2t$, $a(t) = 1,2t + 1,2$.
b) $x(3s) = 11,2 \text{ m} \approx 11 \text{ m}$.
 $v(3s) = 9,0 \text{ m/s}$.
 $a(3s) = 4,8 \text{ m/s}^2$.
c) $v_k = 6,8 \text{ m/s}$, $a_k = 4,2 \text{ m/s}^2$.
3. a) $v(1,5s) = 4,5 \text{ m/s}$,   b) $s \approx 0,85 \text{ m}$.
4. $x(3,3s) \approx 15 \text{ m}$, $v(3,3s) \approx 9,7 \text{ m/s}$, $a(3,3s) = 3,8 \text{ m/s}^2$.
5. $v_k \approx 16 \text{ m/s}$, $a_k \approx 17 \text{ m/s}^2$.
6. $\mathbf{v}(t) = 0,20 \text{ m/s}^2 \cdot t^2 - 1,6 \text{ m/s}$, $\mathbf{x}(t) = \frac{0,20}{3} \text{ m/s}^3 \cdot t^3 - 1,6 \text{ m/s} \cdot t + 2,7 \text{ m}$
7. a) $x(1,9s) \approx 4,9 \text{ cm}$,   b) $v(1,9s) \approx -5,3 \text{ m/s}$,   c) $a(1,9s) \approx -59 \text{ m/s}^2$.